

ZNAČAJ RURALNOG RAZVITKA KROZ REGIONALNE DISPARITETE

Matijević, Mateja

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:790069>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-31**



Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)



**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU**

Mateja Matijević

Preddiplomski studij smjera Agroekonomika

**ZNAČAJ RURALNOG RAZVITKA
KROZ REGIONALNE DISPARITETE**

Završni rad

Osijek, 2015. godina

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Mateja Matijević

Preddiplomski studij smjera Agroekonomika

ZNAČAJ RURALNOG RAZVITKA
KROZ REGIONALNE DISPARITETE

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. prof.dr.sc.Krunoslav Zmaić, predsjednik
2. doc.dr.sc.Tihana Sudarić, mentor
3. mr.sc Jelena Kristić, član

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. MATERIJALI I METODE	2
3. RURALNI RAZVOJ	3
3.1. Definicija pojma ruralnih vs. urbanih područja u RH	3
3.2. Područja čiji se razvoj posebno ističe.....	4
3.3. Kriteriji za definiranje ruralnog prostora	7
4. REGIONALNI RAZVOJ	14
4.1. Pojam, značenje, mjere i instrumenti regionalnog razvoja	14
4.2. Hrvatska kao dio europske i svjetske regije	15
4.3. Klasifikacija regija u Republici Hrvatskoj	16
4.4. Aktualno stanje u Republici Hrvatskoj	17
4.5. EU fondovi	19
4.6. Regionalna politika Osječko - baranjske županije	20
5. ZAKLJUČAK	21
6. LITERATURA	22
7. SAŽETAK	23
8. SUMMARY	24
9. PRILOG	25
10. POPIS TABLICA	30
11. POPIS SLIKA	31
12. POPIS SKRAĆENICA	32
TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA	I

1. UVOD

Republika Hrvatska je po svojim osnovnim gospodarskim, geografskim, demografskim i mnogim drugim obilježima mala zemlja u svjetskim okvirima. Međutim, iako mala, primjer je zemlje sa velikim i naglašenim regionalnim razlikama u stupnju razvijenosti. Razvija li se naša zemlja dovoljno brzo i ujednačeno? Na koji način i kojim metodama spriječiti ili pozitivno iskoristiti već naglašeni regionalni disparitet? Odgovor se krije u ruralnoj i regionalnoj politici. Zbog sve većeg produblivanja društveno-gospodarskih razlika i razvojnih mogućnosti u različitim dijelovima zemlje posljednjih godina i u Republici Hrvatskoj sve više jača svijest o ulozi regionalnog razvoja i potrebi definiranja najbolje regionalne razvojne politike.

Politike (ruralna i regionalna) bi se trebale usredotočiti da se pomogne ljudima da se prilagode na promjene i maksimalno iskoriste prilike (sredstva iz EU fondova) koje te promjene donose.

Cilj ovog rada je analizirati regionalne nejednakosti (teorijski i statistički), učinke tih problema na gospodarski rast te isprepletenost regionalnog i ruralnog razvitka. Država bi trebala kroz regionalnu politiku osigurati uvjete i povoljnu klimu za razvoj i napredak regija, jer se država razvija i napreduje kroz razvoj svake svoje regije.

2. MATERIJALI I METODE

Najveći broj podataka na kojima su bazirani zaključci u ovome radu pružio je Statistički ljetopis odnosno stranica Državni zavod za statistiku gdje su iz najnovijeg popisa (Popis stanovništva 2011.), istražene najnovije informacije bitne za temu rada. Komparaciju sa zemljama članicama EU pružila je stranica Eurostat-a (Europski zavod za statistiku).

U cilju prihvaćanja ili odbijanja hipoteza korištene su različite ekonomske analize, deduktivno - logički pristup; statističke metode kao i komparativna metoda. Rezultate pregleda teorijskih i empirijskih radova te analize podataka prikazane su metodom sinteze u obliku zaključka.

3. RURALNI RAZVOJ

3.1. Definicija pojma ruralnih vs. urbanih područja u RH

Da pitamo 10 ljudi što oni smatraju pod pojmom ruralno, vjerojatno bismo dobili deset različitih odgovora, tako da na početku ovog rada potrebno je pojmovno odrediti ruralno područje, ruralni razvoj i kriterije za određivanje tih pojmova u Republici Hrvatskoj.

Poteškoće u definiranju se javljaju jer postoji mnogo aspekata u kojima se termin *ruralan* koristi. Vraćajući se na početak po Anićevoj definiciji pojam *ruralan*¹ dolazi od *lat. ruralis*: seoski ≈ rus: selo; što označava ~ koji je vezan za život na zemlji i obrađivanje zemlje, za selo, koji se odnosi na selo, koji pripada selu; seoski, *opr. urban.*

Ruralno područje (ili ruralna sredina) moglo bi se definirati kao sredina s malom koncentracijom stanovnika, kojemu je osnovno zanimanje poljoprivreda, a koje karakteriziraju posebni običaji i seoski identitet.

Bez obzira na koji način definirali ruralnu sredinu (*povijesno* ; područje izvan gradskih zidina, negradska sredina, *ekonomski* ; područje koje služi za proizvodnju ili *sociološki* ; tehnološki i kulturološki zaostaliya sredina) mjere **ruralnog razvoja** razvoja trebaju biti pažljivo osmišljene i efikasno provedene ako ne želimo da povećaju disparitet u prihodima i zapravo osiromaše ruralna područja. Prvi prioritet ruralnog i regionalnog razvoja mora biti da ruralna područja ne budu izolirana; ona su tijesno povezana sa sudbinom okolnih manjih i većih gradova i s ekonomskim, društvenim i političkim životom zemlje u cjelini.

Ono što je dobro za Republiku Hrvatsku dobro je i za njena ruralna područja a to je stvaranje klime u kojoj firme mogu cvjetati, bilo da su u selima, manjim ili većim gradovima.

¹ *Veliki rječnik hrvatskoga jezika* V. Anić (2003. priredila Ljiljana Jojić)

Prema definiciji Europske unije ruralni razvoj u ima trostruku ulogu²:

- ekonomsku – ruralni razvoj bi trebao osigurati stanovništvu određene proizvodne zalihe prehrambenih proizvoda i obnovljivih primarnih sirovina.
- ekološku – ruralna područja su pogodna za očuvanje flore i faune odnosno očuvanje prirode.
- društvenu – zbog broja stanovnika i djelatnosti koju oni obavljaju međusobni odnos stanovnika je puno drugačiji od onog u gradu zato što stanovnici ruralnog područja imaju više osjećaja za običaje i tradicije.

Politika ruralnog razvoja EU-a stalno se razvija kako bi odgovorila na izazove koji se pojavljuju u ruralnim područjima.

3.2. Područja čiji se razvoj posebno ističe

To su područja koja temeljem indeksa razvijenosti zaostaju za nacionalnim prosjekom i čiji je razvoj potrebno dodatno poticati. Regulirana su Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (2014). Zakon je donesen u prosincu 2014 (NN 147/14, Čl. 3), a glavne novine su određivanje potpomognutih i urbanih područja i područja s razvojnim posebnostima.

Potpomognuta područja. Sukladno članku 26. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN153/2009) status potpomognutog područja stječe:

- jedinica područne (regionalne) samouprave razvrstana u skupinu I. jedinica područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75% prosjeka Republike Hrvatske,
- jedinica lokalne samouprave razvrstana u skupinu I. jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 50% prosjeka Republike Hrvatske i
- jedinica lokalne samouprave razvrstana u skupinu II. jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50% i 75% prosjeka Republike Hrvatske.³

² <http://enrd.ec.europa.eu/en/policy-in-action/cap-towards-2020/rdp-programming-2014-2020> (datum pristupa 30.07.2014)

³ Sredinom 2010. godine Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 89/2010) prema stupnju razvijenosti koja je stupila na snagu 1. siječnja 2011. godine.

Otoci. Otoci kao hrvatsko prirodno bogatstvo, te nekretnine na otocima osobitoga nacionalnoga, povijesnoga, gospodarskog i ekološkog značenja, od interesa su za Republiku Hrvatsku i imaju njezinu osobitu zaštitu. Razvoj otoka u Hrvatskoj temelji se na načelima Nacionalnog programa razvitka otoka i njime se uređuje upravljanje otočnim razvitkom na državnoj i županijskoj razini te na razini gradova, odnosno općina.⁴

Područja posebne državne skrbi. Područja posebne državne skrbi su područja o kojima Republika Hrvatska posebno skrbi putem poticajnih mjera za njihovu obnovu i razvitak. Područja posebne državne skrbi utvrđuju se radi otklanjanja posljedica rata, bržeg povratka stanovništva koje je prebivalo na tim područjima prije Domovinskog rata, poticanja demografskog i gospodarskog napretka, te postizanja što ravnomjernijeg razvitka svih područja Republike Hrvatske. Područja posebne državne skrbi određuju se u tri skupine, i to prva i druga skupina prema okolnostima nastalim na temelju stanja okupiranosti i posljedica agresije na Republiku Hrvatsku, a treća skupina prema tri kriterija: kriteriju ekonomske razvijenosti, kriteriju strukturnih poteškoća i demografskom kriteriju.⁵

Brdsko-planinska područja. Brdsko-planinskim područjima smatraju se područja čija nadmorska visina, nagib i vertikalna raščlanjenost terena te njima uvjetovane pedološke, klimatske i druge prirodne osobitosti otežavaju životne i radne uvjete. Brdsko-planinska područja utvrđuju se kao područja od interesa i pod posebnom zaštitom Republike Hrvatske radi poticaja demografske obnove, naseljavanja, stvaranja preduvjeta da se prirodni i ini gospodarski resursi što kvalitetnije koriste za gospodarski razvoj ovih područja i Republike Hrvatske u cjelini, uz podizanje nivoa ekološke zaštite prirodnih bogatstava i životnog prostora za ljude i sva živa bića, te kvalitetnije i ravnomjernije rješavanje socijalnih prilika i gospodarskog rasta i razvoja svih područja Republike Hrvatske. Status pripadnosti brdsko-planinskim područjima utvrđen je na razini jedinica lokalne samouprave i u Zakonu o brdsko-planinskim područjima te su jedinice poimence navedene.⁶

Pogranična područja. Pogranična područja su područja u Republici Hrvatskoj koja graniče s drugim državama. Kako bi se smanjio negativan utjecaj granica i promovirala društveno-gospodarska kohezija u pograničnim područjima MRRFEU različitim mjerama potiče jačanje

⁴ Zakon o otocima (NN 34/1999., 149/1999., 32/2002, 33/2006).

⁵ Zakon o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08, 57/11).

⁶ Zakon o brdsko-planinskim područjima (NN 12/2002., 32/2002., 117/2003., 42/2005., 90/2005., 80/2008.)

prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje i to putem zajedničkih lokalnih i regionalnih inicijativa, uz uzimanje u obzir ciljeva gospodarske i društvene kohezije. Jedinstven oblik Republike Hrvatske i njezina dugačka granica sa susjednim zemljama rezultiraju u tome da sve županije osim Bjelovarsko-bilogorske, Požeško-slavonske i Grada Zagreba, dijele granicu s drugim državama, pri čemu se mogu definirati tri tipa pograničnih područja:

- kopnena granica s Europskom Unijom (Slovenija, Mađarska) koja se proteže od Istarske do Osječko-baranjske županije,
- kopnena granica s državama koje nisu članice Europske Unije (Srbija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina) koja se proteže od Osječko-baranjske do Dubrovačko-neretvanske županije,
- morska granica koja uključuje sve jadranske županije.⁷

U suvremenim državama svijeta ili Europe postoji zbunjujuća definicija gradova i urbanih prostora, tj. ne postoje međunarodno priznati kriteriji za izdvajanje nekog naselja mjesta u rang ili status grada.

S obzirom na dosegnuti stupanj socio-ekonomskog razvoja Republike Hrvatske, tradiciju određivanja tipova naselja pri dosadašnjim popisima u Republici Hrvatskoj te uvid u kriterije rabljene pri suvremenim popisima stanovništva u različitim europskim i svjetskim državama, predlaže se sljedeći model⁸ za diferencijaciju:

1. urbanih i
2. ruralnih i prijelaznih naselja.

Urbanim (gradskim) naseljima smatraju se:

- sva naselja sjedišta upravnih gradova (bez obzira na broj stanovnika)
- sva naselja s više od 10 000 stanovnika
- naselja od 5 000 do 9 999 stanovnika, s 25% i više zaposlenih u naselju stanovanja, i to u sekundarnim i tercijarnim djelatnostima (u odnosu na ukupan broj zaposlenih stanovnika naselja)

⁷ Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva <https://razvoj.gov.hr/> (datum pristupa 29.07.2015.)

⁸ Model diferencijacije urbanih, ruralnih i prijelaznih naselja u RH, Metodološke upute; Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2011.

- naselja od 2 000 do 4 999 stanovnika, s 25% i više zaposlenih u naselju stanovanja, i to u sekundarnim i tercijarnim djelatnostima (u odnosu na ukupan broj zaposlenih mještana) te s udjelom nepoljoprivrednih kućanstava od 50% i više.

Veliki gradovi. Veliki gradovi su jedinice lokalne samouprave koje su ujedno gospodarska, financijska, kulturna, zdravstvena, prometna i znanstvena središta razvitka šireg okruženja i koji imaju više od 35.000 stanovnika. Gradovi sjedišta županija imaju status velikog grada i u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana.⁹

Gradska područja s posebnim obilježjima unutar Grada (npr. ruralna područja ili područje parka prirode unutar područja Grada Zagreb).

U Popisu 1991. godine 204 naselja evidentirana su kao gradska. Popis 2001. ipak se po razlikuje od onoga iz 1991. jer je teritorijalni ustroj Republike Hrvatske u tom desetljeću znatno promijenjen kao posljedica osamostaljivanja Republike Hrvatske. Tim je popisom, praksom korištenja upravnim definicijama, evidentirano sljedeće

- Republika Hrvatska, prema stanju na dan 31. ožujka 2011., imala je 21 županiju (uključujući Grad Zagreb), 127 gradova, 429 općina te 6 756 naselja. (izvor: DZS Popis stanovništva 2011.) Popis je proveden na temelju službenih podataka iz Registra prostornih jedinica koje je priredila Državna geodetska uprava.

3.3. Kriteriji za definiranje ruralnog razvoja

Na razini Republike Hrvatske sukladno važećim zakonima i strategijama postoje dva kriterija za definiranje ruralnog prostora:

- a) Administrativni kriterij** - razlika između ruralnih i urbanih područja se temelji na teritorijalnoj podjeli prema kojoj su manje administrativne jedinice, općine, ruralna područja, dok su gradovi urbana područja.

⁹ Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN33/2001., 60/01, 129/2005., 109/2007., 125/2008., 36/2009. - pročišćeni tekst, 150/2011).

Na temelju takvog administrativnog kriterija u Republici Hrvatskoj, od ukupnog stanovništva od 4.284.889 (DZS, Popis stanovništva 2011.), 45,8 % (1.960.745) stanovnika smatra se ruralnim stanovništvom, a 54,2 % (2.324.144) smatra se urbanim stanovništvom.

Tablica 1. Urbana i ruralna podjela stanovništva RH prema administrativnom kriteriju

<i>TIP NASELJA</i>	<i>BROJ NASELJA</i>	<i>BROJ STANOVNIKA</i>	<i>UDIO STANOVNIKA(%)</i>
<i>Urbana</i>	143	2 324 144	54.2
<i>Ruralna i prijelazna</i>	6613	1 960 745	45.8
HRVATSKA	6756	4 284 889	100

Izračun prema DZS (POPIS STANOVNIŠTVA 2011.)

U svrhu provedbe politike ruralnog razvoja, kao najčešći međunarodno priznat i korišten kriterij za razlikovanje ruralnih i urbanih područja koristi se definicija OECD-a, koja se temelji na gustoći naseljenosti stanovništva.

Teritorijalni ustroj Europske unije definiran je nomenklaturom prostornih jedinica za statistiku (NUTS - Nomenclature of Territorial Units for Statistics) koja definira hijerarhijski sustav klasifikacije teritorija EU unutar nacional-nih, regionalnih ili administrativnih granica zemlje. NUTS se koristi i kao statistička osnovica za prikupljanje, razvoj, usklađivanje i promicanje regio-nalne statistike unutar EU. EU parlament je NUTS klasifikaciju usvojio 2003. godine, iako se u EU regulativi koristi od 1988. godine. Sadašnji NUTS dijeli teritorij svake zemlje članice na pet razina. Tri su temeljne razine koje ovise o veličini s obzirom na broj stanovnika, NUTS I, NUTS II i NUTS III, i dvije dodatne niže razine LAU 1 (Local Administrative Units) i LAU 2, koje nisu regulirane NUTS klasifikacijom. Rezultat je takvog sustava podjele formiranje regija, regionalnih jedinica i subregionalnih jedinica.¹⁰

Tablica 2. kriteriji za podjelu na NUTS razine EU

Razina	Min.broj stanovnika	Max.broj stanovnika
NUTS 1	3.000.000	7.000.000
NUTS 2	800.000	3.000.000
NUTS 3	150.000	800.000

IZVOR Europska Komisija

b) Kriterij prema gustoći naseljenosti odnosno definicija OECD¹¹-a :

- *na lokalnoj razini* (LAU 1/2 – općine, gradovi u Republici Hrvatskoj¹²) područja se klasificiraju kao ruralna ili urbana temeljem praga od 150 stanovnika na km².

¹⁰ <http://www.europarl.europa.eu> (datum pristupa 01.08.2015.)

¹¹ Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (engleski: Organisation for Economic Cooperation and Development ili **OECD**)

¹² Local Administrative Units ili LAU 1, LAU 2 ;

- na regionalnoj razini (NUTS 3 – županije u Republici Hrvatskoj¹³), OECD definira tri skupine područja, ovisno o udjelu stanovništva u regiji koje živi u ruralnim lokalnim stanovništvima u regiji koje živi u ruralnim lokalnim područjima:

pretežito ruralne regije (više od 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima),

značajno ruralne regije (15 – 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima) i

pretežito urbane regije (manje od 15 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima).

Površina Republike Hrvatske iznosi 87.609 km² i sastoji se od 56.594km² (64,5%) kopnenog područja i 31.067 km² (35,5%) pripadajućeg obalnog mora. S ukupnim brojem stanovnika od (Popis stanovništva 2011), prosječna gustoća naseljenosti u Hrvatskoj je 76 (75,71) stanovnika / km².

Primjenom OECD kriterija od 150 stanovnika na km² u lokalnim administrativnim jedinicama na županije, u svrhu definiranja ruralnih područja u Republici Hrvatskoj dolazi se do sljedećih zaključaka:

- Prema Programu ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. –2020. u 2012. godini, skoro 80% hrvatskog kopnenog područja klasificirano je kao pretežno ruralno područje što je znatno više od prosjeka EU-27 gdje je prosjek 51,3% (točnije, prema Eurostatu urbano/ruralnoj tipologiji, 79,1%). U istoj godini, 46,55% stanovništva živi u pretežno ruralnim područjima opet znatno više od prosjeka EU-27 gdje je taj postotak 22,3%
- 81,57 % ukupnog stanovništva živi u ruralnim područjima, a 18,44 % stanovništva u urbanim područjima.

¹³ Nomenclature of Territorial Units for Statistics ili NUTS

U suvremenim državama svijeta ili Europe postoji zbunjujuća definicija gradova i urbanih prostora, tj. ne postoje međunarodno priznati kriteriji za izdvajanje nekog naselja mjesta u rang ili status grada.

Tablica 3: Ruralna i urbana područja, stanovništvo prema OECD kriteriju

Područja prema OECD kriteriju	Broj stanovnika	% od ukupnog broja stanovnika RH	Pripadaju županije
Izrazito ruralna područja	1.994.420	46,55 %	Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Karlovačka, Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska, Ličko-senjska, Požeško-slavonska, Sisačko-moslavačka, Šibensko-kninska, Varaždinska, Virovitičko-podravska, Vukovarsko-srijemska, Zadarska, Zagrebačka
Ruralna područja	1.500.452	35,02 %	Dubrovačko-neretvanska, Istarska, Međimurska, Osječko-baranjska, Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska
Urbana područja	790.017	18,44 %	Grad Zagreb

Izvor: Nacrt Programa ruralnog razvoja 2014. - 2020.,

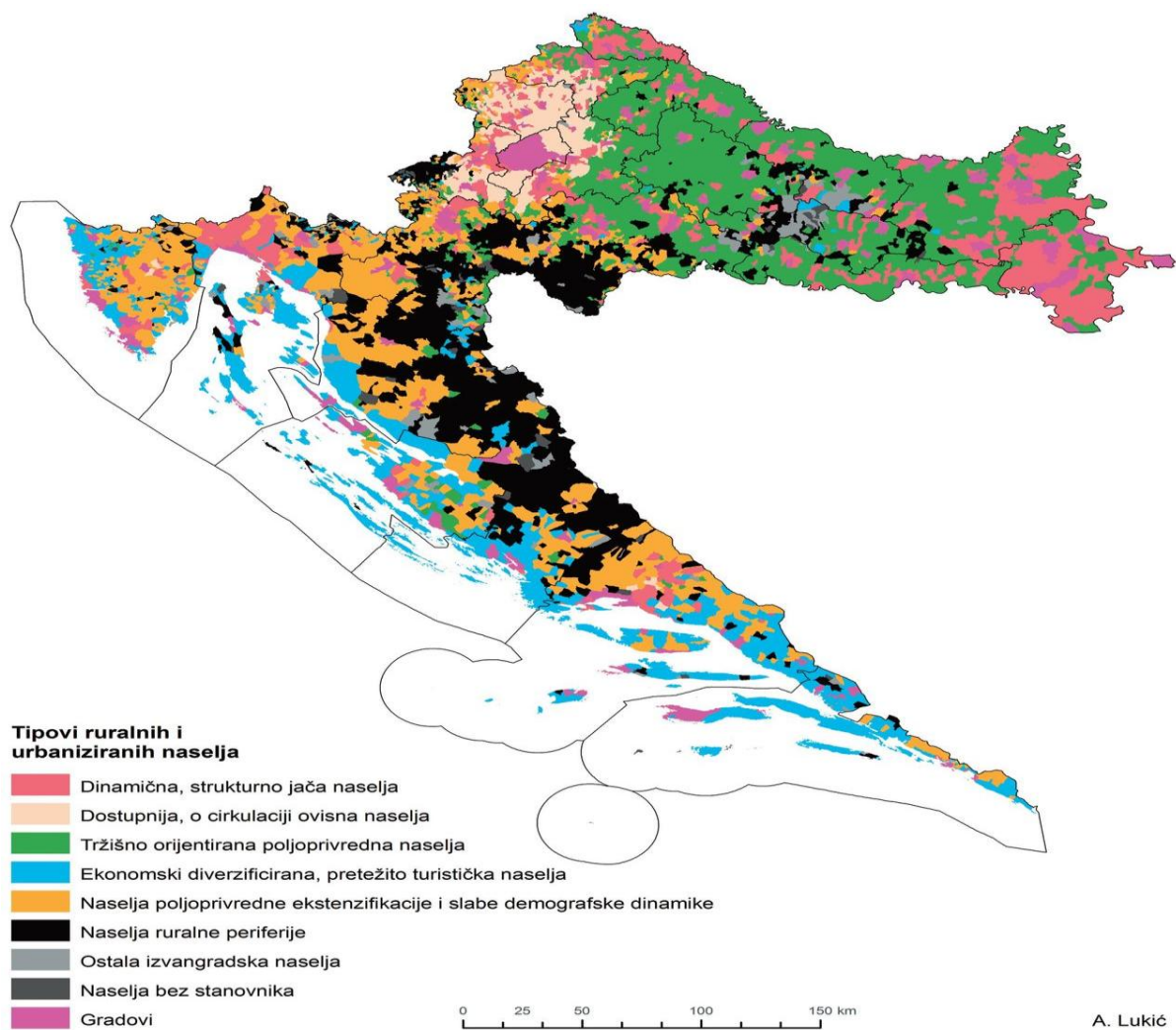
U svrhu definiranja ruralnih područja u Republici Hrvatskoj dolazi se do sljedećih zaključaka:

- tri županije, Ličko-senjska županija, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska pokazuju iznimno visok stupanj ruralnosti.
- U 6 županija postotak stanovništva varira između 15 i 20 %, a samo jedna županija (Zagreb) može biti opisana kao pretežno urbana, tj. postotak stanovništva županije koje žive u ruralnim zajednicama je u ovom slučaju manji od 10 %.

Tablica 4. Ruralna i urbana područja, stanovništvo i naselja prema OECD kriteriju, na razini županija

RH i županije	Površina (km ²)	Broj stanovnika	Broj gradova	Broj općina
Republika Hrvatska	56.594	4.290.612	127	429
Grad Zagreb	641	792.875	1	0
Zagrebačka	3.060	317.642	9	25
Krapinsko-zagorska	1.229	133.064	7	25
Varaždinska	1.262	176.064	6	22
Koprivničko-križevačka	1.748	115.582	3	22
Međimurska	729	114.414	3	22
Bjelovarsko-bilogorska	2.640	119.743	5	18
Virovitičko-podravska	2.024	84.586	3	13
Požeško-slavonska	1.823	78.031	5	5
Brodsko-posavska	2.030	158.559	2	26
Osječko-baranjska	4.155	304.506	7	35
Vukovarsko-srijemska	2.452	204.899	5	26
Karlovačka	3.626	180.117	5	17
Sisačko-moslavačka	4.468	172.977	6	13
Primorsko-goranska	3.588	296.123	14	22
Ličko-senjska	5.353	51.022	4	8
Zadarska	3.646	170.398	6	28
Šibensko-kninska	2.984	109.320	5	15
Splitsko-dalmatinska	4.540	455.242	16	39
Istarska	2.813	208.440	10	31
Dubrovačko-neretvanska	1.781	122.783	5	17

Izvor: obrada podataka DZS (Statistički ljetopis 2011; Popis stanovništva 2011.)



Slika 1. Tipovi ruralnih i urbaniziranih naselja

Izvor : Aleksandar Lukić: Mozaik izvan grada: tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja
Hrvatske

4. REGIONALNI RAZVOJ

4.1. Pojam, značenje, mjere i instrumenti regionalnog razvoja

Uloga regija u nacionalnim ekonomijama značajno je promijenjena u suvremeno doba kao rezultat globalizacije i strukturnih prilagodbi. Razumijevanje tih promjena važno je za izradu regionalne politike zemlje. Kako se mjenja društvo tako se mjenjaju i njegove potrebe pa bi i regionalna politika u tom smjeru trebala napredovati i pratiti razvoj regija.

Uz pojam regija često se veže i pojam razvojno područje (development area) koje predstavlja regiju ili neko područje koje je predmetom provođenja posebne državne politike (regionalne politike). U prethodnom poglavlju detaljnije je obrađena ta tema. Dakle može se zaključiti da su regionalni i ruralni razvoj, a time i regionalna i razvojna politika usko vezane i isprepletene.

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09) definira cilj politike regionalnog razvoja: pridonijeti gospodarskom rastu i razvoju Republike Hrvatske, sukladno načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala. Politikom regionalnog razvoja posebno se nastoji:

- osigurati povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine,
- osigurati potporu slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala otklanjanjem uzroka razvojnih teškoća,
- osigurati odgovarajuće mjere za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području, odnosno u području uz državnu granicu, te poticati prekograničnu suradnju.

4.2. Hrvatska kao dio europske i svjetske regije

Ulaskom u EU Hrvatska postaje dijelom i nekih većih regija tzv. Euroregijske suradnje odnosno EUROREGIJE. Euroregija se formira i funkcionira na osnovi zajedničkog interesa kao faktora homogenizacije (gospodarskog, kulturološkog, ekološkog i sl.) tj. rada i razvoja na zajedničkim interesima za opću društvenu korist. Svrha je takvih regija transgranična suradnja na zajedničkim projektima. Tu su još i neke druge regije čiji smo važan dio : JADRANSKA REGIJA, INTERREG IIIA TRILATERALA SURADNJA Slovenija-Mađarska-Hrvatska (2004-2006).

Tablica 5. ČLANICE EUROREGIJE (EUROREGIJSKA SURADNJA)

Regionalna jedinice	Broj naselja	Broj teritorijalnih jedinica		
		Grad	Općina	Ukupno
Bosna i Hercegovina				
Tuzlansko-podrinjski kanton	401	-	14	14
Republika Hrvatska				
Koprivničko-križevačka županija	264	3	21	24
Osječko-baranjska županija	264	7	35	42
Požeško-slavonska županija	277	4	6	10
Virovitičko-podravska županija	189	3	13	16
Republika Mađarska				
Županija Baranja	301	8	293	301
Županija Somogy	241	12	231	243
-grad Bacs	1	1	-	1
-grad Szekszárd	1	1	-	1
Ukupno:	1.939	39	613	652
Ukupna površina:	Izvor : Eurostat			23.375 km ²
Ukupno stanovnika:				1.929.023

4.3. Klasifikacija regija u Republici Hrvatskoj

U Europskoj uniji, EU-27 ima po razinama:

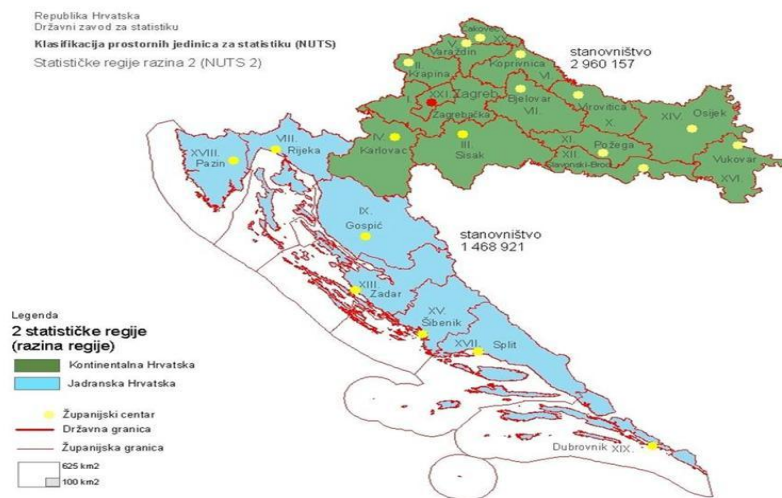
NUTS 1 – 95 regija,

NUTS 2 – 268 regija i

NUTS 3 –1291 regija.

U Republici Hrvatskoj se za potrebe klasifikacije na NUTS 2 razini koristi sljedeća podjela:

- KONTINENTALNA HRVATSKA: Grad Zagreb, Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Koprivničko-križevačka, Međimurska, Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko-podravska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Karlovačka, Sisačko-moslavačka
- JADRANSKA HRVATSKA: Primorsko-goranska, Ličko-senjska, Zadarska županija, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska, Istarska županija, Dubrovačko-neretvanska



Slika 2. Klasifikacija RH prema NUTS 2

Izvor: Državni zavod za statistiku

(http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_08_96_2161.html)

4.4. Aktualno stanje u RH

Prikupljeni podaci upućuju na rastuće regionalne razlike u Republici Hrvatskoj. Samo 31,7 posto BDP ostvaruje se u Jadranskoj Hrvatskoj. Udio Kontinentalne Hrvatske je 68,3 posto od čega se 48,5 posto ostvaruje u Gradu Zagrebu. S druge strane 53,0 posto BDP, Jadranske Hrvatske ostvaruje se u Primorsko-goranskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji¹⁴.

Hrvatska uz to spada u skupinu zemalja s izraženijim razlikama mjerenim u terminima regionalnog BDP-a po stanovniku (od ukupno 27 zemalja članica za koje su dostupni podaci, Hrvatska se nalazi na nepovoljnom 8. mjestu po veličini međuregionalnih razlika) što je prikazano i tablicom koja slijedi. Dakle s pravom možemo ustvrditi postojanje regionalnih dispariteta.

Hrvatsko gospodarstvo je već šestu godinu u krizi. BDP opada od 2008. godine, a najizraženiji pad gospodarske aktivnosti zabilježen je u 2009. godini. Što se tiče BDP-a po stanovniku, hrvatsko gospodarstvo je na samom začelju zemalja članica EU27. Niži BDP po stanovniku zabilježen je samo u Latviji, Rumunjskoj i Bugarskoj. Ovi podaci relevantni su za formuliranje nacionalne gospodarske politike i formuliranje poticanja regionalnog razvoja. Disperzija regionalnog BDP na razini NUTS3 regija – usporedba s ostalim zemljama članica EU28 i opadajući redoslijed koeficijenta varijacije prikazani su u Tablici 6.

Tablica 6 . Disperzija regionalnog BDP na razini NUTS3, odabrane zemlje članice Europske unije, u %

Zemlje članice	2008	2011	2011.-2008.	Zemlje članice	2008	2011	2011.-2008.	Zemlje članice	2008	2011	2011.-2008.
Bugarska	44,4	45,5	1,1	Velika Britanija	32,1	32,5	0,4	Slovenija	21,7	21,6	-0,1
Mađarska	42,0	44,0	2,0	Njemačka	29,0	28,4	-0,6	Austrija	22,7	21,4	-1,3
Estonija	41,0	42,1	1,1	Portugal	29,2	27,9	-1,3	Danska	18,5	21,1	2,6
Rumunjska	38,2	40,0	1,8	Grčka	24,5	27,0	2,5	Španjolska	18,2	19,5	1,3
Latvija	46,5	36,9	-9,6	Francuska	25,8	26,9	1,1	Finska	18,8	18,7	-0,1
Slovačka	32,6	35,2	2,6	Belgija	27,0	26,2	-0,8	Nizozemska	18,0	18,3	0,3
Irska	29,3	35,1	5,8	Češka	27,3	26,2	-1,1	Švedska	15,9	17,3	1,4
Hrvatska	32,8	35,0	2,2	Italija	24,9	25,2	0,3	Malta	4,6	4,3	-0,3
Poljska	33,5	34,9	1,4	Litva	26,0	24,8	-1,2				

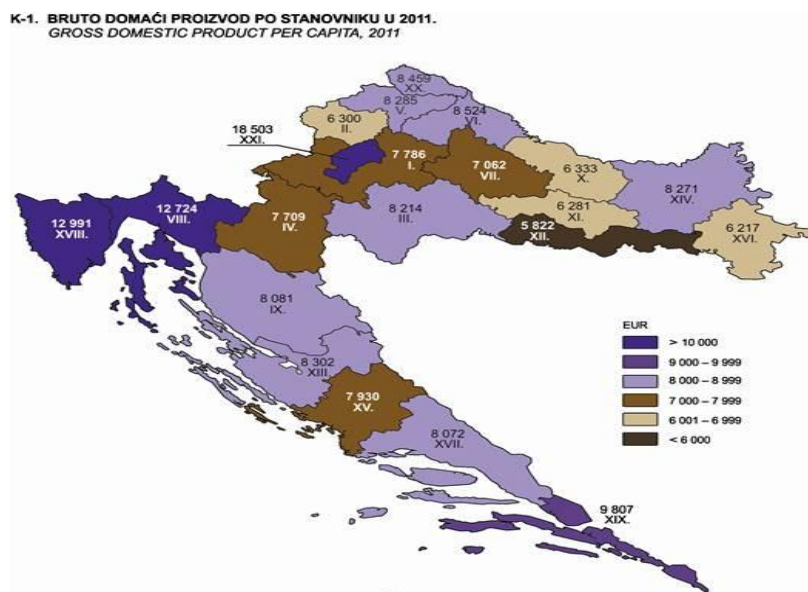
¹⁴ podaci DZS (Državnog zavoda za statistiku)

Napomena: BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći , Izvor Eurostat

Tablica 6. prikazuje disperziju regionalnog BDP po stanovniku odnosno prosječno odstupanje regionalnog BDP-a po stanovniku od nacionalnog prosjeka, izraženo u postocima, na razini NUTS3 regija za 26 zemalja članica EU, uključujući i Hrvatsku.

Podaci su preuzeti od Eurostata. Iz tablice je vidljivo kako Hrvatska spada u skupinu zemalja s izraženijim razlikama mjerenim u terminima regionalnog BDP-a po stanovniku (od ukupno 26 zemalja članica za koje su dostupni podaci, Hrvatska se nalazi na 8. mjestu po veličini međuregionalnih razlika). Najveće međuregionalne razlike zabilježene su u Bugarskoj, Mađarskoj, Estoniji i Rumunjskoj. Može se primijetiti da je gospodarska kriza pridonijela povećanju razlika (koje se odražava u porastu vrijednosti koeficijenta varijacije) u 16 promatranih zemalja članica, uključujući i Hrvatsku.

Gospodarska kriza negativno se odražava i na kretanje regionalnog bruto domaćeg proizvoda i na regionalne nejednakosti.



Slika 3. BDP po stanovniku u 2011. godini

Izvor:http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/12-01-02_01_2014.htm

4.5. EU fondovi

Europski fondovi su zamišljeni kao financijski instrumenti koji podupiru provedbu pojedine politike Europske unije u zemljama članicama.

Ulaskom u punopravno članstvo Europske unije, Republika Hrvatska postala je korisnica sredstava iz europskih fondova. U financijskom razdoblju 2014.-2020. RH je iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno **10,676 milijardi eura**.

Kohezijska politika Europske unije financira se iz 3 glavna fonda¹⁵:

1. **KOHEZIJSKI FOND** – cilja na države članice čiji je bruto nacionalni dohodak po stanovniku manji od 90% prosjeka Europske unije te financira projekte iz područja prometa i okoliša.
2. **EUROPSKI FOND ZA REGIONALNI RAZVOJ** – za cilj ima jačanje ekonomske i socijalne kohezije u Europskoj uniji te smanjenje razvojnih razlika između njenih regija.
3. **EUROPSKI SOCIJALNI FOND** – potiče zapošljavanje i mogućnosti zaposlenja u Europskoj uniji.

Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond poznati su i pod nazivnom **strukturni fondovi**.

Osim navedenih, u financijskoj perspektivi 2014.-2020. na raspolaganju su i:

4. **EUROPSKI POLJOPRIVREDNI FOND ZA RURALNI RAZVOJ**
5. **EUROPSKI FOND ZA POMORSTVO I RIBARSTVO**

Svih pet fondova imaju zajednički naziv **Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi)**.

¹⁵ <http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (datum pristupa 30.08.2015.)

4.6. Regionalna politika Osječko – baranjske županije

Značenje regionalne razvojne politike raste pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji. Iznimno je važno biti dobro pripremljen za korištenje fondova Europske unije namijenjenih regionalnom razvoju. Smanjenje unutarnjih regionalnih razvojnih razlika te stvaranje uvjeta korištenjem fondova će nam omogućiti da se što više približimo prosječnoj razini napretka EU.

Politika regionalnog razvitka, oblikovana prema europskim iskustvima, snažno naglašava institucijsku osposobljenost za njezinu provedbu. Prepoznajući nadolazeće uvjete djelovanja lokalne, a osobito regionalne samouprave u odnosu na razvojne projekte koje podupire Europska unija i Osječko-baranjska županija se nastojala samoorganizirati. **Na području Osječko – baranjske županije** do sada je od strane Europske komisije i drugih međunarodnih fondova odobreno **394 projekata** ukupne vrijednosti **239.082.016,30 €¹⁶**. U financijskom razdoblju **2014. - 2020.** na području Grada Osijeka i Osječko-baranjske županije, od strane Europske komisije odobreno je **13 projekata** ukupne vrijednosti **78.743.595,17 €**. Neki od navedenih projekata su sljedeći: Učimo zajedno, Osigurajmo jednakost, Jačanje položaja žena na tržištu rada, Dunavski pogled - uređenje javne turističke infrastrukture u mjestu Batina, Etnološki centar baranjske baštine. U prilogu je naveden cijeli popis projekata koje Osječko – baranjska županija provodi zajedno sa općinama, namjenama te pojedinačnim iznosima preuzet sa stranice Regionalne razvojne agencije Slavonije i Baranje.

¹⁶ Regionalne razvojne agencije Slavonije i Baranje, <http://www.slavonija.hr/> (datum pristupa 18.08.2015.)

5.ZAKLJUČAK

U ovom završnom radu detaljnije je obrađena regionalna podjela i regionalizacija Republike Hrvatske te osnovni razlozi i posljedice takve podjele. Kroz rad upoznali smo glavne pokazatelje razine i dinamike regionalnog razvoja (stanovništvo, BDP, nezaposlenost, opremljenost infrastrukturom). Sve su to sigurni znakovi dispariteta te dobar vodić regionalnoj i ruralnoj politici na koje treba obratiti veću pozornost.

Republika Hrvatska bi se morala decentralizirati i to u najširem smislu, oslanjajući se na bogate europske uzore (primjerice Veliku Britaniju). Decentralizacija bi imala višestruko pozitivne učinke koji bi se očitovali u stabilnijem i ravnomjernijem razvitku svih dijelova Republike Hrvatske.

Iz navedenih prikaza i tablica da se zaključiti da regionalne razlike u Republici Hrvatskoj sigurno postoje no da li su te razlike problem ili ne, ovisi o gledištu na ekonomski sustav i politiku. Moj je stav da Hrvatska može imati zdrav regionalni razvoj i vitalna ruralna područja bez enormnih regionalnih dispariteta no prvo treba riješiti temeljne probleme zemlje (nezaposlenost, odlazak mladih, starenje stanovništva, pad nataliteta, manjak infrastrukture).

Na kraju mogu zaključiti da Vlada i Sabor mijenjaju pristup te se okreću prema dobrim primjerima EU gdje u nekim zemljama dobro promišljena regionalna politika daje odlične rezultate. Jer na kraju krajeva Nacionalni problemi regionalnog razvoja postaju “zajednički” problemi EU!

6.LITERATURA

1. Financijska inkluzija i regionalni razvitak / Branko Matić urednik. Osijek : Ekonomski fakultet, 2010.
2. Mozaik izvan grada: tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske Aleksandar Lukić, Biblioteka Geographia Croatica, Knjiga 42, prvo izdanje, Samobor: Meridijani, 2012
3. Đulabić, Vedran: Regionalizam i regionalna politika. Zagreb : Društveno veleučilište, 2007
4. Kakav regionalni razvitak treba Hrvatskoj. Rijeka : Ekonomski fakultet, 2001
5. Franić, Ramona. Politika ruralnog razvitka : nova prilika za Hrvatsku // Agronomski glasnik. - 68 (2006), 3 ; str. 221-235 članak
6. Zajedno za održivi razvoj ruralnih područja : priručnik za provedbu pristupa LEADER u Hrvatskoj / [autori Lidija Pavić-Rogošić ... [et al.]. Zagreb : HMRR [i.e.] Hrvatska mreža za ruralni razvoj : ODRAZ [i.e.] Održivi razvoj zajednice, 2010
7. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (datum pristupa 01.08.2015.)
8. <http://www.dzs.hr> (datum pristupa 13.07. -30.08.2015)
9. <http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (datum pristupa 30.08.2015.)
10. http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Other/EU_u_brojka.pdf Zagreb Srpanj 2014.
11. <http://www.slavonija.hr/> regionalna razvojna agencija Osječko -baranjske županije (datum pristupa 18.08.2015.)

7. SAŽETAK

U ovom radu obrađena je tema: *Značaj ruralnog razvitka kroz regionalne disparitete*. Na početku su pojmovno definirani ruralni i regionalni razvoj. Nadalje analizirane su regionalne nejednakosti (teorijski i statistički) u Republici Hrvatskoj te učinci tih problema na gospodarski rast. Integracija u EU donjela je korist ekonomiji u cijelini a istovremeno omogućuje ruralnim područjima značajna sredstva. Neke od tih sredstava iskoristila je i Osječko- baranjska županija kroz svoje projekte koji će nadam se donjeti nama, pojedincima i građanima RH mnogobrojne koristi.

Ključne riječi: ruralni razvoj, regionalni razvoj, regionalni disparitet

8. SUMMARY

This paper discusses the topic: The importance of rural development through regional disparities. At the beginning of the notional defined rural and regional development. Further analyzes are regional differences (theoretically and statistically) in the Republic of Croatia and the effects of these problems on economic growth. Integration into the EU brought the benefit of the economy as a whole while providing rural areas heavily. Some of these funds, used the Osijek-Baranja County through its projects, which will hopefully bring us, individuals and citizens of the Republic of Croatia numerous benefits.

Keywords: rural development, regional development, regional disparities

9. PRILOG

U financijskom razdoblju 2014. - 2020. na području Grada Osijeka i Osječko-baranjske županije, od strane Europske komisije odobreno je 13 projekta ukupne vrijednosti 606.325.682,88 HRK (78.743.595,17 €) koji su sufinancirani s iznosom od 451.921.254,41 HRK (58.691.072,00 €).

EUROPSKI SOCIJALNI FOND	
1	
Naziv projekta	Učimo zajedno
Ukupna vrijednost projekta	3.107.393,90 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	3.107.393,90 kn
Nositelj projekta:	Osječko-baranjska županija
Projektne partneri:	Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje, Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Đakovo, Udruga djece i mladih s poteškoćama u razvoju Zvono, Udruga osoba sa invaliditetom Našice, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Opis projekta:	Pomoćnici u nastavi
2.	
Naziv projekta	Osigurajmo jednakost
Ukupna vrijednost projekta	2.490.449,84 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	2.490.449,84 kn
Nositelj projekta:	Grad Osijek
Projektne partneri:	Centar Ivan Štark i Udruga Mogu
Opis projekta:	Pomoćnici u nastavi
3.	
Naziv projekta	Jačanje položaja žena na tržištu rada
Ukupna vrijednost projekta	1.461.213,01 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	1.036.876,74 kn
Nositelj projekta:	Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku Elektrotehnički fakultet Osijek
Projektne partneri:	Centar za poduzetništvo Osijek, Građevinski fakultet Osijek, I. gimnazija Osijek, III. gimnazija Osijek
Opis projekta:	Opći cilj projekta je povećati zapošljavanje žena u Osječko-baranjskoj županiji kroz uključivanje žena u zanimanja tehničke struke, jačanjem njihovih vještina ulaska na tržište rada, kao i jačanjem svjesnosti o mogućnostima samozapošljavanja. Navedeno će se postići kroz niz predavanja i radionica tehničke struke, kao i edukacijama o poduzetništvu i menadžmentu u koje će se uključiti učenice Gimnazija, te studentice završnih godina Elektrotehničkog i Građevinskog fakulteta, kao i sve ženske osobe koje su završile navedene studije u posljednjih sedam godina.
4.	
Naziv projekta	Vol. UP za volontiranje

Ukupna vrijednost projekta	893.630,80 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	759.586,18 kn
Nositelj projekta:	Hrvatski crveni križ
Projektne partneri:	Centar za poduzetništvo Osijek, Građevinski fakultet Osijek, I. gimnazija Osijek, III. gimnazija Osijek
Opis projekta:	Doprinijeti naporima organizacija civilnog društva i javnih ustanova u promicanju volonterstva kao moćnog sredstva u procesu jačanja gospodarske i socijalne kohezije; Doprinijeti boljem javnom razumijevanju važnosti volontiranja i utjecaja volontiranja na društvenu koheziju, posebno ranjivih skupina; Promicanje volonterstva i razvoj volonterskih programa za skupine pod povećanim rizikom od socijalne isključenosti; Jačanje kapaciteta i profesionalnih vještina volontera i osoba koje rade s volonterima.
5.	
Naziv projekta	New deal za volonterizam
Ukupna vrijednost projekta	914.822,49 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	774.946,16 kn
Nositelj projekta:	Udruga djece i mladih s poteškoćama u razvoju ZVONO
Projektne partneri:	Grad Belišće
Opis projekta:	Opći cilj kojem težimo u provedbi ovog projekta je: primijeniti inovativne pristupe podrške ranjivim društvenim skupinama u procesu njihove integracije i podizanja zapošljivosti kroz volontiranje za opću dobrobit. Inovativnim pristupom smatramo uključivanje predstavnika različitih ranjivih skupina u jedinstvene timove za volontiranje. Članovi timova će se nadopunjavati i podržavati međusobno u volonterskim aktivnostima koje će biti usklađene sa stvarnim potrebama lokalne zajednice.
6.	
Naziv projekta	SOS-NET
Ukupna vrijednost projekta	746.144,00 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	746.144,00 kn
Nositelj projekta:	Udruga djece i mladih s poteškoćama u razvoju ZVONO
Projektne partneri:	Udruga za pomoć osobama s intelektualnim teškoćama „Jaglac“ iz Orahovice, Udruga paraplegičara i tetraplegičara Osječko-baranjske županije iz Osijeka i Udruženje „Baranja“ iz Luga
Opis projekta:	Opći cilj projekta je unaprijediti sposobnosti organizacija civilnog društva za pružanje socijalnih usluga i jačanje partnerstva s dionicima koji djeluju na području pružanja socijalnih usluga u pet slavonskih županija. Svrha projekta je razviti kapacitete organizacija civilnog društva za pružanje socijalnih usluga temeljenih na stvarnim potrebama i kreirati učinkovit model suradnje i komunikacije (vertikalne i horizontalne) među dionicima koji pružaju socijalne usluge.
Ukupna vrijednost projekata:	9.613.654,04 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	8.915.396,82 kn
EUROPSKI FOND ZA REGIONALNI RAZVOJ	
1.	
Naziv projekta	Dunavski pogled - uređenje javne turističke infrastrukture u mjestu

	Batina
Ukupna vrijednost projekta	8.065.241,95 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	7.941.843,75 kn
Nositelj projekta:	Osječko-baranjska županija
Projektjni partneri:	Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, Turistička zajednica općine Draž
Opis projekta:	Cilj projekta je unaprijediti atraktivnost javne turističke infrastrukture u mjestu Batina, te promovirati turističke potencijale Općine Draž i Osječko-baranjske županije. Aktivnosti: obnova, izgradnja i uređenje javne turističke infrastrukture. Krajnji korisnici: turisti i lokalno javne turističke infrastrukture. Krajnji korisnici: turisti i lokalno stanovništvo. Rezultati projekta: povećana atraktivnost mjesta Batine, osnaženi stručni kapaciteti u turizmu i dodatno promovirana turistička ponuda.
2.	
Naziv projekta	Razvoj poslovne i komunalne infrastrukture u eko-industrijskoj zoni Nemetin
Ukupna vrijednost projekta	12.399.944,26 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	12.270.984,84 kn
Nositelj projekta:	Grad Osijek
Projektjni partneri:	Udruga EU Centar, Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje
Opis projekta:	Nezaposlenost je jedan od najvećih problema u Osijeku i regiji. Kako bi se riješio ovaj gorući problem i podigla konkurentnost gospodarstva, Grad Osijek već niz godina provodi projekte kojima je cilj razvoj poduzetništva i privlačenje ulaganja u inovativne tehnologije, uključujući IT, zelene tehnologije i obnovljive izvore energije. Istraživanja dokazuju da razvoj ovih sektora doprinosi gospodarskom razvoju i stvaranju dugoročno održivih radnih mjesta. Kako bi se potaklo ulaganje u ove sektore, nužno je potpuno izgraditi infrastrukturu u eko-industrijskoj zoni Nemetin.
3.	
Naziv projekta	Etnološki centar baranjske baštine
Ukupna vrijednost projekta	2.490.449,84 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	2.413.993,03 kn
Nositelj projekta:	Grad Beli Manastir
Projektjni partneri:	Turistička zajednica Baranje
Opis projekta:	Uređenjem/dogradnjom postojeće građevine u etnološki centar nastoji se stvoriti kulturna turistička ponuda koja komplementira postojeću etno-enološku ponudu. Prikazivanjem vrijednih etnoloških blaga Baranje unutar prostora etnološkog centra nastoji se razviti cjelogodišnja turistička ponuda. Uz dodatno uređenje vanjskog paviljona s pozornicom i sadnjom medonosnog bilja provedbom ovog projekta želi se povećati broj posjeta, ali i broj noćenja naglašavanjem ruralnih karakteristika, očuvanih prirodnih ljepota i multietničnosti u prostoru omeđenom dvijema granicama te rijekama Dunavom i Dravom.
4.	
Naziv projekta	RAZVOJ INOVATIVNOG PROCESA BIOLOŠKE OBRADE POLJOPRIVREDNOG OTPADA U PROIZVODNJI BIOPLINA – „ProBioTech“

Ukupna vrijednost projekta	6.079.192,19 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	4.503.283,07 kn
Nositelj projekta:	Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Prehrambeno-tehnološki fakultet Osijek
Projektne partneri:	Bovis d.o.o. Ivankovo
Opis projekta:	U sklopu projekta istraživat će se mogućnost upotrebe <i>Trametes versicolor</i> u procesu predobrade poljoprivrednog otpada u svrhu njegove daljnje primjene u proizvodnji bioplina. Proces obrade otpada provest će se u dva različita tipa bioreaktora, a proces proizvodnje bioplina uz dodatak biološki obrađenog otpada, provest će se u laboratorijskom mjerilu i pilot postrojenju. Inovativnost metode leži u primjeni ekološko prihvatljive metode u postupcima obrade lignoceluloznog otpada koja još nije komercijalizirana.
Ukupna vrijednost projekata:	29.034.828,24 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	27.130.104,69 kn
KOHEZIJSKI FOND	
1.	
Naziv projekta	Projekt poboljšanja vodne infrastrukture u Osijeku
Ukupna vrijednost projekta	555.415.569,60 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	405.453.365,90 kn
Nositelj projekta:	Vodovod Osijek
Projektne partneri:	Grad Osijek
Opis projekta:	Projekt proširenja i poboljšanja kanalizacijskog sustava u Osijeku i izgradnje postrojenja za obradu otpadnih voda. http://www.opzo.hr/osijek
2.	
Naziv projekta	Sanacija odlagališta neopasnog otpada Filipovica
Ukupna vrijednost projekta	9.368.949,00 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	7.963.607,00 kn
Nositelj projekta:	Grad Osijek
Projektne partneri:	
Opis projekta:	Svrha projekta je eliminiranje negativnih učinaka odlaganja otpada sanacijom postojećeg neuređenog odlagališta „Filipovica u Osijeku. Odlagalište Filipovica će se sanirati postavljanjem vodonepropusnog završnog pokrovnog sloja te izvedbom pasivnog sustava otplinjavanja, a sanirana površina će se urediti kao park i uklopiti u koliš. Pomoć Unije je od ključne važnosti za provedbu ovog projekta, jer se radi o značajnim sredstvima Osijeka koja bi se morala uložiti kako bi zadovoljila zakonska regulativa i zatvoreno odlagalište saniralo sukladno domaćim i EU propisima.
3.	
Naziv projekta	Sanacija odlagališta neopasnog otpada - Stara Ciglana u Općini Semeljci
Ukupna vrijednost projekta	2.892.682,00 kn
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ	2.458.780,00 kn
Nositelj projekta:	Općina Semeljci

Projektne partneri:		
Opis projekta:	Svrha projekta je eliminiranje negativnih učinaka odlaganja otpada sanacijom odlagališta neopasnog otpada „Stara Ciglana“ u Semeljcima. Odlagalište će se sanirati i zatvoriti postavljanjem pokrovnog vodonepropusnog sloja koji će se ozelenjeti postepenim prirodnim putem dok će se pitanje odlagališnih plinova riješiti izvedbom pasivnog sustava otplinjavanja. Pomoć Unije je od ključne važnosti za provedbu projekta jer se radi o značajnim sredstvima za Općinu Semeljci koja se moraju uložiti kako bi se zadovoljila zakonska regulativa i zatvorilo odlagalište sukladno domaćim i EU propisima.	
Ukupna vrijednost projekata:	567.677.200,60 kn	3
Ukupno odobrenih sredstava za OBŽ:	415.875.752,90 kn	
UKUPNO ODOBRENO PROJEKATA	13	13
Ukupna vrijednost svih projekata:	606.325.682,00 kn	78.743.595,17 €
Ukupno odobrenih sredstava svih projekata za OBŽ:	451.921.254,41 kn	58.691.072,00 €

10. POPIS TABLICA

Tablica 1. Urbana i ruralna podjela stanovništva RH prema administrativnom kriteriju	8
Tablica 2. Kriteriji za podjelu na NUTS razine EU	9
Tablica 3. Ruralna i urbana područja, stanovništvo prema OECD kriteriju.....	11
Tablica 4. Ruralna i urbana područja, stanovništvo i naselja prema OECD kriteriju, na razini županija	12
Tablica 5. Članice Euroregije (Euroregijska suradnja)	15
Tablica 6. Disperzija regionalnog BDP-a na razini NUTS 3 , odabrane Zemlje članice Europske unije, u %	17

11. POPIS SLIKA

Slika 1. Tipovi ruralnih i urbaniziranih naselja	13
Slika 2. Klasifikacija RH prema NUTS.....	16
Slika 3. BDP po stanovniku u 2011. godini.....	18

12. POPIS SKRAĆENICA

- Bruto domaći proizvod (BDP)
- Državni zavod za statistiku (DZS)
- Statistički ured Europskih zajednica (Eurostat) (the Statistical Office of the European Communities)
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (Agricultural Fund for Rural Development) (EAFRD)
- Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (MPRRR)
- Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development) (OECD)
- IPA program Instrument za pretpristupnu pomoć
- Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP)
- Zajednička poljoprivredna politika (CAP)
- Inicijativa lokalne zajednice na ruralnom prostoru (LEADER)
- Lokalna akcijska grupa za provođenje inicijative lokalne zajednice na ruralnom prostoru (LAG)
- Lokalne upravne jedinice (Local Administrative Units) (LAU 1)
- Lokalni ekonomski razvoj (Local Economic Development, LED)

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište J.J. Strossmayera

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Završni rad

ZNAČAJ RURALNOG RAZVITKA KROZ REGIONALNE DISPARITETE

THE IMPORTANCE OF RURAL DEVELOPMENT THROUGH REGIONAL DISPARITIES

Mateja Matijević

Sažetak:

U ovom radu obrađena je tema: *Značaj ruralnog razvitka kroz regionalne disparitete*. Na početku su pojmovno definirani ruralni i regionalni razvoj. Nadalje analizirane su regionalne nejednakosti (teorijski i statistički) u Republici Hrvatskoj te učinci tih problema na gospodarski rast. Integracija u EU donjela je korist ekonomiji u cijelini a istovremeno omogućuje ruralnim područjima značajna sredstva. Neke od tih sredstava iskoristila je i Osječko- baranjska županija kroz svoje projekte koji će nadam se donjeti nama, pojedincima i građanima RH mnogobrojne koristi.

Ključne riječi: ruralni razvoj, regionalni razvoj, regionalni dispariteti

Summary: This paper discusses the topic: *The importance of rural development through regional disparities*. At the beginning of the notional defined rural and regional development. Further analyzes are regional differences (theoretically and statistically) in the Republic of Croatia and the effects of these problems on economic growth. Integration into the EU brought the benefit of the economy as a whole while providing rural areas heavily. Some of these funds, used the Osijek-Baranja County through its projects, which will hopefully bring us, individuals and citizens of the Republic of Croatia numerous benefits.

Keywords: rural development, regional development, regional disparities

Datum obrane:

